

Jaar slaver

COC NEDERLAND JAARVERSLAG 2009

VOORWOORD	2
1. HET COC VAN ALLE KANTEN	4
2. JONGE HELDEN	8
3. COC'S INTERNATIONALE WERK	12
4. DE ONZICHTBAARHEID VOORBIJ	16
5. DOORBRAAK	20
6. ZICHTBAAR EN BESPREEKBAAR	24
7. JAARREKENING	28
FINANCIERS	31
COLOFON	31

VOORWOORD

2009 was een succesvol jaar voor COC Nederland. Om de problemen van lesbiennes, homo's, bi's en transgenders (LHBT's) in het onderwijs aan te pakken, zijn we een *Roze Offensief voor het Onderwijs* gestart. We hebben de Tweede Kamer ervan overtuigd dat elke school in Nederland voorlichting moet gaan geven over homoseksualiteit en transgenders. Leerlingen op meer dan vijftig scholen hebben met hulp van het COC een GayStraightAlliance (GSA) opgezet, een groep homo- en heteroleerlingen die samenwerkt aan een LHBT-vriendelijke school. Maar liefst 26 duizend Nederlanders – onder wie veel prominenten – tekenden onze internetpetitie *Uit de kast uit de klas?!*, tegen de wettelijke discriminatie van homoseksuele leerlingen en docenten in het bijzonder onderwijs.

Ook buiten het onderwijs boekten we belangrijke resultaten. Roze ouderen krijgen in zorginstellingen vaak te maken met pesterijen; soms wordt hun seksuele voorkeur volledig genegeerd. Daarom ontwikkelden we een tolerantietest voor LHBT-vriendelijke ouderenzorg, met onze partners in het Consortium Roze 50+ Nederland. Om het taboe te doorbreken dat in bepaalde etnische gemeenschappen rust op homoseksualiteit, sloten we een uniek samenwerkingsverband met organisaties van onder andere Marokkaanse, Turkse, Chinese en Caraïbische Nederlanders. Samen met hen maken we homoseksualiteit bespreekbaar in multiculturele kring.

Er waren ook internationale successen. De Kirgizische LHBT-organisatie Labrys – enkele jaren geleden nog gemarginaliseerd en dwarsgezet door de overheid – is nu, mede dankzij het COC, een serieuze gesprekspartner voor de regering. Met steun van het COC kreeg de Turkse LHBT-rechten organisatie Lambdaistanbul een legale status. En

dankzij onze VN-status konden we LHBT-activisten uit vele landen invloed op het politieke wereldtoneel bieden.

Successen om trots op te zijn!

Deze successen zijn mede te danken aan de tientallen bestuurders van onze lidverenigingen en aan onze genereuze financiers, aan de redactie van homojongerenmagazine Expresszo en de leden van werkgroepen als Roze 50+ en de Landelijke Werkgroep Politiek, aan de honderden vrijwilligers die voorlichting geven op school en aan de voorvechters die zich dagelijks met het COC inzetten voor LHBT-emancipatie in Nederland en daarbuiten.

Dit jaarverslag is ook het verhaal van deze inspirerende voorvechters. Zoals van Kornelis, die de moed had om op zijn gereformeerde school uit de kast te komen. Maar ook van Orhan, die met het COC homoseksualiteit in moslimkring bespreekbaar maakt. En het verhaal van de Filipijnse Sass Rogando Sasot, die met onze steun de rechten van transgenders aan de orde stelt bij de Verenigde Naties in New York. Frontliners noemen we ze: mensen die in de frontlinie zelf het heft in handen nemen en daarmee de emancipatie van LHBT's verder brengen.

Frontliners zijn onmisbaar om een volgende stap te zetten in de sociale acceptatie van LHBT's. Dat geldt eigenlijk voor alle 900 duizend LHBT's in Nederland én voor de 15 miljoen heteroseksuele Nederlanders. Samen kunnen we iets veranderen. Soms door moedige stappen te zetten zoals onze frontliners, soms door er iets van te zeggen als 'homo' weer eens als scheldwoord wordt gebruikt, en soms gewoon door op straat hand in hand te blijven lopen.

Er moet nog veel gebeuren. Veel LHBT's voelen zich de laatste tijd minder veilig op straat. 'Homo' is op scholen een veel gebruikt scheldwoord. LHBT's worden in veel landen onderdrukt en zelfs vervolgd. Wat ons betreft luidt het motto voor 2010 dan ook: Sluit je aan bij het COC en laten we samen de sociale acceptatie van LHBT's een stap verder brengen!

Wouter Neerings, voorzitter
Vera Bergkamp, vicevoorzitter
Michel van Driel, penningmeester
Joyce Hamilton, algemeen bestuurslid
Koen van Dijk, directeur

HET COC VAN ALLE KANTEN

LESBIAN FESTIVAL

COC Nederland wil van het Lesbian Festival een landelijk en jaarlijks terugkerend evenement maken. Daarvoor trekt het vanaf 2009 jaarlijks één euro per lid uit. Dat betekent dat een lidvereniging 7000 euro startkapitaal krijgt om het festival te organiseren. Het Lesbian Festival is een lang weekend vol cultuur, feesten en debatten. De eerste twee Festivals vonden in Amsterdam plaats, gevolgd door twee afleveringen in Nijmegen. COC Midden-Nederland organiseert de volgende editie.

POSTERACTIE MEDVEDEV

Het COC heeft de komst van de Russische president Medvedev naar de opening van de Hermitage aangegrepen om op een vrolijke manier aandacht te vragen voor de slechte positie van LHBT's in Rusland. Er zijn gratis posters verspreid met daarop, in het Russisch, de tekst: 'Homorechten zijn mensenrechten'. Iedereen die langs de route woont of werkt kon de gratis poster en/of de regenboogvlag ophangen. Tijdens de officiële opening van het museum droegen veel aanwezigen roze details als een choker of een regenboogbutton. Op verzoek van het COC kaartte minister Maxime Verhagen tijdens de officiële ontmoeting de LHBT-rechten in Rusland bij Medvedev aan.

POSTER VOOR LHBT RECHTEN IN RUSLAND.

BEELD: COC NEDERLAND

PENNING VOOR PANN

In 2009 ontving Stichting PANN uit Utrecht de Bob Angelo Penning van het COC. PANN organiseert niet alleen feesten voor homo- en heterojongeren, maar zet zich ook in op maatschappelijk gebied. Zo organiseert de Stichting debatten en adviseert zij de lokale politiek op het gebied van homo-emancipatie. PANN werd 40 jaar geleden opgericht als protest tegen '248-bis', een discriminerend wetsartikel dat het homoseksuele jongeren onmogelijk maakte om samen te komen. De Bob Angelo Penning wordt uitgereikt aan personen, groepen of organisaties die zich verdienstelijk hebben gemaakt voor de emancipatie van LHBT's. De penning is vernoemd naar Bob Angelo, de schuilnaam van Niek Engelschman (1913-1988), oprichter en eerste voorzitter van het COC.

DEMONSTRATIE ANTI-HOMOWET OEGANDA

Een Oegandees wetsvoorstel om homoseksuelen te veroordelen tot de doodstraf, wekte in het najaar van 2009 grote internationale verontwaardiging. Het voorstel ging

D66-KAMERLID BORIS VAN DER HAM PROTESTEERT TEGEN ANTI-HOMOWET OEGANDA.

FOTO: INGRID DE GROOT

zover dat zelfs een moeder die haar eigen kind niet aangeeft als ze vermoedt dat het homoseksueel is, gevangenisstraf kan krijgen. In Nederland organiseerden het COC en homojongerenmagazine Expreszo een protestactie bij het Homomonument. D66 Kamerlid Boris van der Ham hield er een toespraak en stelde later Kamervragen. Op verzoek van het COC deed het Nederlandse parlement een oproep aan het Oegandese parlement om de wet niet aan te nemen. Oeganda zette onder internationale druk de doodstraf om in een levenslange gevangenisstraf.

VAN ROOZENDAAL IN BESTUUR ILGA EUROPE

COC's internationale beleidsmedewerker Björn van Roozendaal (28) is in oktober gekozen als bestuurslid van de International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA) Europe. Voor COC Nederland agendeert Van Roozendaal LHBT-rechten bij organisaties als de Europese Unie en de Verenigde Naties. Mede dankzij zijn inspanningen heeft het COC een consultatieve status gekregen bij de Verenigde Naties. Tussen 2003 en 2007 was hij ondermeer voorzitter van de internationale homojongerenorganisatie IGLYO. In 2009 organiseerde hij in Amsterdam de conferentie *This is who we are*.

BJÖRN VAN ROOZENDAAL

FOTO: IBRAHIM FARAH

JONGE HELDEN
JONGEREN EN ONDERWIJS

REINA STARTTE EEN GSA OP HAAR SCHOOL.

FOTO: GLEN BASS

REINA

14 jaar, Vossius Gymnasium Amsterdam

'Met een groep homo- en heteroleerlingen hebben we, met hulp van het COC, een GayStraightAlliance opgezet, omdat we samen het klimaat op school toleranter willen maken. Het gaat goed! We hebben al zeventig leden en er zijn zeven leerlingen en ook een paar docenten uit de kast gekomen.'

ROZE OFFENSIEF

In het voorjaar van 2009 brengt de Onderwijsinspectie zeer verontrustende cijfers naar buiten. Eén op de twee leerlingen vindt de sfeer op de middelbare school niet veilig genoeg om uit de kast te komen. Daarop start het COC een *Roze Offensief voor het*

Onderwijs. In een brief aan regering en Tweede Kamer pleit de belangenorganisatie voor meer aandacht voor homo- en transseksualiteit op school. Aan het eind van 2009 zijn alle gevraagde maatregelen verwezenlijkt. Er komt 250 duizend euro extra voor meer voorlichting op scholen en 150 duizend euro extra voor initiatieven als de GayStraightAlliances en de Roze Olifant. Bovendien besluit de Tweede Kamer, na een jarenlange discussie, op aandringen van het COC dat voorlichting over homo- en transseksualiteit op elke school verplicht wordt.

STORMACHTIGE GROEI GAYSTRAIGHTALLIANCES

Het COC kiest in haar projecten voor de zogenaamde Inside-Out benadering. Daarbij ligt het initiatief bij de betrokkenen zelf, de frontliners. Zij zoeken lotgenoten, bouwen een eigen community en bepalen welke onderwerpen ze aan de orde stellen. Het COC ondersteunt hen daarbij. GayStraightAlliances, kortweg GSA's, zijn een goed voorbeeld van deze werkwijze. Een GSA is een groep homo- en heteroleerlingen (de frontliners) die hun school met hulp van het COC homo- en transvriendelijker maakt, bijvoorbeeld door het houden van spreekbeurten of het organiseren van een feest. Ze beginnen op hun school als het ware een kleine LHBT-beweging. De GSA's maakten in 2009 een stormachtige groei door: het aantal scholen met een GSA groeide van twaalf aan het begin van het jaar naar ruim vijftig aan het eind van 2009.

150 JONG & OUT BIJEENKOMSTEN

Veel LHBT-jongeren willen elkaar graag ontmoeten. Vaak gewoon om samen over ringtones of de X-Factor te praten, maar ook om ervaringen uit te wisselen over hoe

het is om op school uit de kast te komen of te zijn. Dat kan in een veilige omgeving bij COC's Jong&Out bijeenkomsten voor jongeren onder de negentien jaar. Er zijn inmiddels twaalf Jong&Out groepen, die in 2009 bijna honderdvijftig bijeenkomsten organiseerden. Ook is er de Jong&Out webcommunity op www.jongenout.nl. Daar maakten in 2009 vijfhonderd jongeren een nieuw profiel aan. Bij Jong&Out ervaren LHBT-tieners dat ze niet alleen staan. Veel jongeren doen bij Jong&Out voldoende zelfvertrouwen op om vervolgens op hun school een GSA te starten.

DE ROZE OLIFANT.

FOTO: COC NEDERLAND

ROZE OLIFANT

Soms ervaren LHBT-leerlingen het klimaat op hun school als zo onveilig, dat ze zelf geen GSA op durven te richten. Dan kunnen ze het COC vragen om het voortouw te nemen. Medewerkers van het Roze Olifant-team nemen dan contact op met de schoolleiding om de situatie te bespreken. Vaak reageert die geschrokken en bereidwillig om het klimaat voor LHBT's te verbeteren. Als dat niet het geval is, zet het COC in het uiterste geval een reusachtige roze opblaasolifant voor de school: dan kan letterlijk niemand meer om de problemen heen.

De helft van de leerlingen in het voortgezet onderwijs meent dat je op school beter niet voor je homoseksualiteit kunt uitkomen. (Inspectie van het Onderwijs, 2009)

GAY IS OKAY!

Op Coming Out Dag 2009 presenteerden LHBT-jongeren op bijna vijftig middelbare scholen het boekje *Gay is Okay!* Daarin beschrijven ze hoe het is om op school lesbo, homo, bi of transgender te zijn. Tientallen jongeren doen hun soms vrolijke, soms schrijnende verhaal. In het boekje staat ook een manifest met afspraken tussen leerlingen en schooldirectie over hoe de school LHBT-vriendelijk gemaakt zal worden. Op aandringen van de jongeren is het manifest op de Coming Out Dag onder grote media-aandacht door tientallen schooldirecties ondertekend. De aandacht van de media ging vooral uit naar Het Bakken in Almere. Deze VMBO-scholengemeenschap kwam negatief in het nieuws toen een leerling in De Telegraaf vertelde dat hij gepest werd omdat hij homo is. De

ondertekening van het manifest vormde een keerpunt. Een van de docenten greep de dag aan om zelf uit de kast te komen.

LHBT-JONGEREN ZICHTBAAR IN DE MEDIA

Binnen Jong&Out en de GSA's is een groep jongeren opgestaan die in 2009 met grote regelmaat zichtbaar was in de media. Deze jonge helden zijn rolmodellen voor leeftijdgenoten die nog bezig zijn met hun coming out. Zo vertelden Tessa en Neddo (beiden 16 jaar oud) in het televisieprogramma *Lieve Paul* voor een miljoenenpubliek hoe het is om op school uit de kast te komen. Tessa ontving minister Plasterk (homo-emancipatie) op haar school en Neddo was voor een dagje copresentator van het TMF-programma *Kijk dit nou*. Maar ook Reina, Bjarne, Marjon, Dennis, Anne, Yuri en Kornelis en anderen waren regelmatig te horen en te zien bij ondermeer het Jeugdjournaal, Hart van Nederland, de NOS, de VARA en in de Volkskrant.

TESSA EN NEDDO BIJ LIEVE PAUL

FOTO: FRED DE GROOT

DOELEN VOOR 2010:

- Nog meer scholen met een GSA.
- Een docetennetwerk opstarten om de GSA's te versterken.
- Seks en veilig vrijen onder LHBT-jongeren bespreekbaar maken.

COC'S INTERNATIONALE WERK

'EEN VAN DE MEEST INVLOEDRIJKE
LHBT-ORGANISATIES TER WERELD'

TRANSGENDERACTIVIST SASS ROGANDO SASOT SPREEKT BIJ DE VN IN NEW YORK.
FOTO: VNTV

SASS ROGANDO SASOT

De Filippijnse transgenderactiviste Sass Rogando Sasot gaf, met steun van het COC, een indrukwekkende speech bij de VN in New York over de mensenrechtensituatie van transgenders.

'De wortel van onze onderdrukking is het geloof dat er slechts één manier is om man of vrouw te zijn. Het is de reden dat de lijst met transgenders die lastig gevallen, aangevallen en vermoord worden, langer en langer wordt.'

INTERNATIONALE INVLOED

Het COC steunt twintig LHBT- en mensenrechtenorganisaties in tien verschillende landen. Die steun bestaat uit het coachen van activisten en LHBT-organisaties, het financieren van emancipatie- en aidsbestrijdingsactiviteiten en het openstellen van ons netwerk. *Lobby and advocacy* zijn daarbij belangrijke instrumenten: samen met partnerorganisaties op internationaal niveau invloed uitoefenen. In 2009 ging het COC nieuwe samenwerkingsverbanden aan met LHBT- en mensenrechtenorganisaties in Albanië en Kroatië. Projecten in Kirgizië, Kazachstan, Azerbeidzjan, Armenië, Georgië, Oekraïne, Moldavië en Turkije werden in 2009 voortgezet. Het agenderen van de rechten van homo's, lesbo's, bi's en transgenders op het hoogste niveau is een eerste prioriteit bij het internationale werk van het COC. Daarbij wordt benadrukt dat LHBT-rechten mensenrechten zijn. Bij discussies over vrouwenrechten vraagt het COC steeds expliciet aandacht voor de positie van lesbische vrouwen. Mede dankzij een speciale consultatieve status bij de Verenigde Naties, is het COC de afgelopen jaren uitgegroeid tot een van de meest invloedrijke LHBT-organisaties ter wereld. Ook bij de Europese Unie, de Raad van Europa en de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) oefent het COC invloed uit. Een ander belangrijk doel is het benadrukken van het verband tussen mensenrechten en gezondheid. Als LHBT's zelfs de meest basale mensenrechten worden ontzegd, is het in feite onmogelijk om deze groep te bereiken met aidspreventieprogramma's.

PERSOONLIJKE VERHALEN

De internationale activiteiten van het COC krijgen vaak vorm in schaduwrapportages en side-events bij grote conferenties. Daarnaast stelt het COC met grote regelmaat activisten uit het buitenland

in de gelegenheid om zelf invloed uit te oefenen. Zo kon de Filipijnse transgenderrechtenactiviste Sass Rogando Sasot met steun van het COC in december 2009 spreken bij de VN in New York. Ze hield een indrukwekkend en emotioneel betoog over wat transgenders over de hele wereld meemaken: geweld, verminkingen, verkrachtingen en zelfs moord. Haar verhaal maakte grote indruk op alle aanwezigen. Bovendien maakte het duidelijk dat homoseksualiteit en transgenderisme geen westerse verschijnselen zijn, zoals in ontwikkelingslanden nogal eens beweerd wordt. (De volledige speech van Sass Rogando Sasot is te bekijken op Youtube).

HOMOJONGERENCONFERENTIE

Het COC was in 2009 organisator en gastheer van de internationale LHBT-jongerenconferentie ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van IGLYO (International Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender and Queer Youth and Student Organization). Het doel van de conferentie was om de zogenaamde Yogyakarta Principles - een internationaal gezaghebbend document over de toepasselijkheid van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens op LHBT's - onder de aandacht te brengen en toe te lichten, zodat jongeren in de hele wereld ermee aan de slag kunnen.

DE JONGERENCONFERENTIE VAN IGLYO.

FOTO: ALEX MÜLLER

TURKIJE

De Turkse LHBT-belangenvereniging Lambdaistanbul moest, om op politiek niveau invloed uit te oefenen, officieel geregistreerd worden. Daar dreigde de Turkse overheid een stokje voor te steken. Het COC heeft een cruciale rol kunnen spelen bij het verkrijgen van een legale status voor Lambdaistanbul. De organisatie kreeg daardoor internationaal veel aandacht, waardoor de Turkse overheid haar niet langer kan negeren. Een sterke LHBT-beweging is voor Turkije van levensbelang; het land wordt al jaren geteisterd door ernstige homo- en transfobie en mensenrechtenschendingen. In 2009 zijn er zelfs meerdere transgenders vermoord.

PRECIS

Het Precis Project richt zich op aidspreventie en het versterken van mensenrechten onder seksuele minderheden in zeven landen in Oost-Europa, de Kaukasus en Centraal-Azië. In deze landen werkt het COC met lokale partners aan capaciteitsopbouw en empowerment. In 2009 is in Georgië een samenwerkingsverband ontstaan met LHBT-vriendelijke professionals in de gezondheidszorg. In Oekraïne en Moldavië werken onze partners samen met poliklinieken, ziekenhuizen en artsen om de gezondheidszorg voor LHBT's toegankelijk te maken. Enkele partners bieden diensten aan als psychologische hulp, counseling en SOA- en HIV-testen. In Kazachstan begeleiden onze

partnerorganisaties LHBT's die zich in een staatsziekenhuis willen laten testen op SOA en HIV en zien er op toe dat privacy en anonimiteit gewaarborgd worden, om chantage te voorkomen. In Azerbeidzjan heeft onze lokale partner, die pas sinds 2007 bestaat, het initiatief genomen voor een onderzoek naar het aantal HIV-besmettingen en seksueel gedrag onder mannen die seks hebben met mannen (MSM). Deze gegevens komen in onderzoeken van de overheid niet voor, waardoor er ook geen specifiek preventiebeleid opgezet kan worden. Inmiddels is een formeel contact opgebouwd met het ministerie van Gezondheid.

Verspreiding van het HIV-virus dat aids veroorzaakt is tien keer groter in landen met repressieve wetten over homoseksualiteit dan in meer open samenlevingen. (Michel Sidibe, directeur UNAIDS)

TRANSGENDER IN KIRGIZIË

In 2009 is in Kirgizië vooruitgang geboekt met de lobby voor geslachtsverandering voor transgenders in officiële documenten. Partnerorganisatie Labrys lobbyde hiervoor op nationaal niveau en, samen met het COC, bij de VN. Labrys heeft een alternatieve wetstekst voorgesteld, die met diverse Kirgizische ministeries is besproken. In 2010 wordt daarop een reactie verwacht. Een dergelijke relatie tussen Kirgizische overheid en de LHBT-organisatie was een aantal jaar geleden nog ondenkbaar en toont aan dat de overheid zowel het onderwerp als de belangenorganisatie serieus neemt.

EUROPESE VERKIEZINGEN

Op de site www.gayvote.nl konden kiezers in de periode voorafgaand aan de Europese verkiezingen de standpunten van de politieke partijen over 'roze' thema's raadplegen. Een paar weken voor de verkiezingen organiseerde het COC een lijsttrekkersdebat waarin de partijen hun standpunten konden toelichten. Bijna alle lijsttrekkers tekenden daar een tienpuntenverklaring met goede voornemens voor een Europees LHBT-beleid. In het najaar bezocht het COC de fractieleiders in Brussel om met hen te spreken over verdere samenwerking en het buitenlands beleid van de EU.

DOELEN VOOR 2010:

- Zwaarder inzetten op decriminalisering van homoseksualiteit.
- Verbreden van het aandachtsgebied naar Afrika met voorrang voor die landen waar onze steun en inzet het hardst nodig is.
- Samenwerking International HIV/AIDS Consortium The Netherlands op het gebied van mensenrechten en aidsbestrijding voortzetten.

DE ONZICHTBAARHEID VOORBIJ

ROZE OUDEREN

JEANNETTE DROST.

FOTO: JEANNETTE DROST

JEANNETTE DROST

Voorzitter Landelijk Platform Roze 50+

'Veel roze 50-plussers zien op tegen hun oude dag, bijvoorbeeld omdat homoseksualiteit in verzorgingshuizen nauwelijks bespreekbaar is of omdat ze bang zijn in een sociaal isolement te raken. Met het COC en de andere partners in het Consortium Roze 50+ Nederland, kunnen we daar echt iets aan dóen!'

ROZE SENIOREN

Het COC streeft naar een betere sociale acceptatie en grotere zichtbaarheid van roze senioren. Deze groep krijgt vaak te maken met onbegrip en discriminatie. In verzorgingstehuizen is meestal geen oog voor hun specifieke wensen en behoeften en roze ouderen kampen relatief vaak met eenzaamheid en depressiviteit. Om de problemen van roze ouderen aan te pakken, bundelde het COC haar krachten met ouderenbond ANBO, expertisecentrum Movisie en de Schorerstichting in het Consortium Roze 50+ Nederland. Dit heeft in 2009 het Masterplan *De Onzichtbaarheid Voorbij* ontwikkeld; een ambitieus project gericht op zichtbaarheid, betere woon- en zorginstellingen en het ontwikkelen van een gemeenschap van roze ouderen. Het plan kreeg, dankzij de inspanningen van het COC, in december brede steun in de Tweede Kamer.

ZICHTBAAR ROZE

Aan zichtbaarheid geen gebrek tijdens Amsterdam Gay Pride 2009. Tientallen roze 50-plussers voeren tijdens de Canal Pride, gehuld in T-shirts met de tekst *Oud(t) en Proud*, mee op de boot van Roze 50+ Nederland. De boot kreeg veel applaus van het 550-duizend koppige publiek langs de grachten en er was veel aandacht in de media. In het televisieprogramma *Tijd voor Max* maakten Clem Bongers (COC Nijmegen) en Manon Linschoten (COC-projectleider Ouderen en Zorg) de wensen en zorgen van roze ouderen inzichtelijk voor honderdduizenden televisiekijkers. Ook tijdens de 50PlusBeurs in de Utrechtse Jaarbeurs waren roze ouderen nadrukkelijk zichtbaar. Tijdens een speciale Roze Dag gingen vrijwilligers van het Consortium in gesprek met de bezoekers. De vrijwilligers zijn getraind in het omgaan met vervelende opmerkingen over homoseksualiteit en in staat daar een positieve draai aan te geven. Henk Krol presenteerde tijdens de beurs een talkshow over roze ouderen met Wouter Neerings (voorzitter COC) en Liane de Haan (directeur ANBO).

EEN ROZE GELUID

Tijdens de Coming Out Dag 2009, op 11 oktober, stonden roze ouderen centraal. In het Amsterdamse woonzorgcentrum Bernardus organiseerde het Consortium ter gelegenheid daarvan de première van de voorstelling *Een roze geluid* van Karel Baracs. Daarin vertelt de stadsverteller de levensverhalen van twee oudere homoseksuelen. Het bleek een laagdrempelige manier om homoseksualiteit onder de medebewoners van de instelling bespreekbaar te maken. Na afloop gingen de 80-plussers met elkaar in gesprek over het onderwerp en vertelde een aantal bezoekers openhartig over hun eigen coming out.

ROZE OUDEREN BIJ DE AMSTERDAMSE CANAL PRIDE.

FOTO: COC NEDERLAND

Een derde van de verzorgenden geeft aan dat hun instelling nooit aandacht schenkt aan homoseksuele ouderen. Volgens bijna de helft (45%) zijn er amper homoseksuele ouderen in hun instelling. (Onderzoek Tijdschrift voor Verzorgenden, 2010)

ROZE LOPER

In verzorgingshuizen is vaak weinig aandacht voor de specifieke wensen en behoeften van roze ouderen. Personeel denkt dat er geen LHBT-bewoners zijn en is onbekend met hun behoeften, terwijl roze ouderen regelmatig last hebben van vervelende opmerkingen en pesterijen van medebewoners. Als onderdeel van het Masterplan heeft het Consortium daarom in 2009 de Roze Loper Tolerantiescan ontwikkeld, naar een idee van COC Nijmegen. Zorginstellingen kunnen door de kwaliteitszorginstelling KIWA laten testen hoe LHBT-vriendelijk hun instelling is. Als ze de tolerantiescan en audit van KIWA met succes doorlopen, krijgen de instellingen een Roze Loper uitgereikt, vergelijkbaar met een kwaliteitskeurmerk voor bedrijven. Dit proces leidt bij de instellingen tot meer bewustzijn van en gevoeligheid voor roze ouderen.

OUD(T) & PROUD TIJDENS DE CANAL PRIDE.

FOTO: COC NEDERLAND

DOELEN VOOR 2010:

- De Roze Loper uitrollen: 25 verzorgingshuizen scannen op LHBT-vriendelijkheid.
- Uitvoering van het Masterplan *De Onzichtbaarheid Voorbij*; realiseren van een webcommunity en een kennisbank.
- Werven van 25 roze 50+ ambassadeurs die de training *Hoe verkoop ik de Roze Loper* volgen en contacten onderhouden met zorgcentra in hun omgeving.
- Realiseren van minimaal vijf nieuwe lokale ontmoetingsmogelijkheden voor 50-plussers.

DOORBRAAK
POLITIEKE BELANGENBEHARTIGING

KORNELIS

Leerling op een gereformeerde school

'Mijn school heeft het recht om mij weg te sturen, alleen omdat ik openlijk homo ben. Terwijl dat net zo'n essentieel deel van mij is als mijn krullen.'

26 DUIZEND HANDTEKENINGEN TEGEN ENKELE-FEITCONSTRUCTIE

In de zomer van 2009 start het COC een actie voor afschaffing van de enkele-feitconstructie. Met dit wetsartikel kunnen religieuze scholen openlijk homoseksuele leerlingen en docenten

wegsturen. Tijdens de grachtenparade van de Amsterdamse Gay Pride enteren COC-jongeren de onderwijsboot van minister Plasterk. De actie haalt het NOS- en RTL journaal en vrijwel alle andere landelijke media. Op dezelfde dag start de internetpetitie *Uit de kast uit de klas?!* tegen het gewraakte wetsartikel. Binnen enkele weken tekenen meer dan 20 duizend mensen. Prominenten als Viktor & Rolf, Linda de Mol, Paul de Leeuw, Claudia de Breij, Erwin Olaf, Willeke Alberti en Arthur Japin zeggen direct hun steun toe. Websites als Women Inc, Gayromeo, ZijaanZij, Gaysite, Chatboy, Gay.nl en de Gay Krant brengen de petitie belangeloos onder de aandacht. In september worden de handtekeningen aan de Tweede Kamer aangeboden. Nog diezelfde dag komt het kabinet met een voorstel om de wet te wijzigen, maar daardoor zou de situatie volgens het COC juist verslechteren. Op aandringen van de belangenorganisatie wijst een Kamermeerderheid het regeringsvoorstel daarom af. D66-Kamerlid Boris van der Ham kondigt aan dat hij zelf met een wetsvoorstel komt dat een einde moet maken aan de enkele-feitconstructie.

KORNELIS IS OPENLIJK HOMO OP EEN GEREFORMEERDE SCHOOL.
FOTO: COC NEDERLAND

HOMOJONGEREN ENTEREN DE BOOT VAN MINISTER PLASTERK TIJDENS CANAL PRIDE.

FOTO: LAYLA DE JONG

VOORLICHTING OP ELKE SCHOOL

Op Nederlandse scholen wordt zelden aandacht besteed aan homoseksualiteit en transgenders. Uit onderzoek blijkt zelfs dat 82 procent van de scholen in Amsterdam het onderwerp links laat liggen. Daarom pleit het COC al lang voor verplichte voorlichting op elke school. In 2009 wordt daarin een doorbraak bereikt. Na een dringende oproep van de belangenorganisatie besluit de Tweede Kamer dat voorlichting over homoseksualiteit en transgenders in de kerndoelen voor het onderwijs moet worden opgenomen. Dat betekent dat geen enkele basis- of middelbare school het onderwerp in de toekomst nog uit de weg kan gaan. De regering werkt momenteel aan de uitvoering van dit besluit.

PRINSJESDAGONTBIJT

Twee jaar na het aantreden van kabinet Balkenende-IV presenteert het COC een Knelpuntenbrief waarin het aangeeft wat de successen en de knelpunten zijn van het LHBT-emancipatiebeleid van de regering. Om de brief toe te lichten, worden Kamerleden en fractievoorzitters rond Prinsjesdag uitgenodigd voor een ontbijt, gevolgd door individuele gesprekken. Daarin komen onderwerpen aan bod als veiligheid, roze ouderen, lesbische vrouwen, transgenders en LHBT-jongeren. Naar aanleiding van de Knelpuntenbrief besluit de Tweede Kamer tot een debat met de regering. Alle moties die tijdens dit debat worden ingediend, worden aangenomen.

BETERE WET VOOR LESBISCHE MOEDERS

Heterostellen die samen een kind krijgen, zijn beide automatisch de wettelijke ouder, ook als de vader niet de biologische vader van het kind is. Voor lesbische paren die samen een kind krijgen geldt dat niet. De niet-biologische moeder moet haar kind eerst adopteren om juridisch ouderschap te verkrijgen; een lange en kostbare procedure. Een jarenlange lobby van het COC om hierin verandering te brengen, wordt eind 2009 bekroond. De regering presenteert een Conceptwetsvoorstel Lesbisch Ouderschap. De duomoeder krijgt in dit voorstel het recht om haar kind te erkennen, net als een heterovader. Als de duomoeder getrouwd is met de biologische moeder of een geregistreerd partnerschap met haar heeft, wordt zij volgens het voorstel automatisch de juridische moeder van hun kind, mits er sprake is van een anonieme donor. Hoewel het COC het wetsvoorstel beschouwt als een mijlpaal voor lesbische ouderparen, heeft de belangenorganisatie tegen die laatste voorwaarde bezwaar aangetekend. Die geldt immers ook niet voor heteroparen.

HOMOPAREN KUNNEN BUITENLANDS KIND ADOPTEREN

Op 1 januari 2009 treedt de wet in werking die paren van gelijk geslacht toestaat samen een buitenlands kind te adopteren; resultaat van belangenbehartiging door het COC. In het voorjaar dreigt een maatregel van minister Hirsch Ballin van Justitie echter roet in het eten te gooien. De minister wil een einde maken aan zogenaamde deelbemiddelingsadoptie van kinderen uit de VS. Dat wil zeggen dat niet een adoptiebureau maar de toekomstige adoptieouders zelf de

LESBISCH OUDERSCHAP WORDT BETER GEREGLD. FOTO: SANNE GOEDHART

HOMOPAREN KUNNEN EEN BUITENLANDS KIND ADOPTEREN. FOTO: JARKO DE WITTE VAN LEEUWEN

eerste contacten leggen. Omdat dit voor paren van gelijk geslacht vooralsnog de enige manier is om een buitenlands kind te adopteren, tekent het COC hiertegen protest aan, samen met de Belangenvereniging Zelfdoeners in Adoptie (BZA). Als gevolg daarvan komt de minister terug op zijn besluit en blijft adoptie van kinderen uit de VS mogelijk.

NAUWE SAMENWERKING MET TRANSGENDERBEWEGING

In 2009 worden de banden tussen de transgenderbeweging en het COC verder aangehaald. Zo pleiten het Transgender Netwerk Nederland (TNN) en het COC samen voor afschaffing van de zogenaamde sterilisatie-eis. Volgens de Nederlandse wet moeten transgenders zich laten steriliseren voordat ze hun geslachtsaanduiding in de bevolkingsadministratie mogen laten wijzigen. Mensenrechteninstanties als de Raad van Europa hebben Nederland opgeroepen om deze onnodige medische ingreep uit de wet te schrappen. Op aandringen van het COC en TNN heeft de regering in 2009 aangekondigd de wet te zullen wijzigen. Ook pleiten TNN en COC samen voor vergoeding van secundaire geslachtskenmerken. Momenteel valt een geslachtsveranderende operatie namelijk wel onder de basisverzekering, maar zaken als epilatie van baardhaar of een borstconstructie niet. Op verzoek van TNN en COC diende de Tweede Kamer een motie in om hierin verandering te brengen.

DOELEN VOOR 2010:

- Een 'roze kieswijzer' op www.gayvote.nl bij verkiezingen voor de Tweede Kamer en de gemeenteraad.
- LHBT-emancipatiebeleid verankeren in het beleid van de nieuwe regering.
- Afschaffing van de enkele-feitconstructie.
- Afschaffing van de sterilisatie-eis voor transgenders.

ZICHTBAAR EN BESPREEKBAAR

HOMOSEKSUALITEIT EN RELIGIE,
LEVENSBESCHOUWING EN CULTUUR

ORHAN

31 jaar, moslim

'Nadat ik uit de kast kwam, wilde mijn Turkse familie jarenlang niets met me te maken hebben. Met het COC probeer ik homoseksualiteit in de moslimgemeenschap bespreekbaar te maken. Zo wil ik voorkomen dat anderen overkomt wat mij is gebeurd.'

Foto om privacyredenen verwijderd

HOMOSEKSUALITEIT MULTICULTUREEL

Samen met het Landelijk Overleg Minderhedenorganisaties (LOM) maakt het COC seksuele diversiteit zichtbaar en bespreekbaar binnen de Marokkaanse, Turkse, Chinese, Caribische en vluchtelingengemeenschap. De vraag komt vanuit deze organisaties zelf, het COC helpt hen dit doel te bereiken. De LOM-partners weten hoe met de culturele en religieuze gevoeligheden rond dit onderwerp om te gaan, terwijl het

COC haar eigen kennis en ervaring inbrengt. Een exponent van deze samenwerking is Mustafa Ayranci, voorzitter van de Turkse Arbeidersvereniging. Hij spreekt zich openlijk uit voor LHBT-tolerantie in Turkse kring en zet zich met het COC in voor een open dialoog hierover.

RESPECT2LOVE!

Specifiek voor LHBT-jongeren met een andere culturele achtergrond initieert het COC Respect2Love. Op de website www.respect2love.nl kunnen zij contact met elkaar leggen, informatie vinden en discussies aangaan. Rolmodellen als Orhan zijn van groot belang en Respect2Love maakt ze zichtbaar, bijvoorbeeld door mee te werken aan radio- en televisieprogramma's. Ook steunt Respect2Love initiatieven van multiculturele LHBT-jongeren met advies en financiële bijdragen.

'Ruim een kwart van de orthodox-protestanten in Nederland accepteert homoseksuele gevoelens nu meer dan vijf jaar geleden.' (Roosevelt Academy, 2009)

EEN MAROKKAANSE MOEDER IN AMSTERDAM OOST

Een Marokkaanse meid vertelt haar moeder dat ze lesbisch is. Die heeft het daar moeilijk mee, maar accepteert haar uiteindelijk zoals ze is. Vervolgens merkt de moeder dat ze zelf met de nek wordt aangekeken door de vrouwen uit haar omgeving. Daarop roept ze alle vrouwen en moeders die ze kent bij elkaar om hierover te praten. Het COC stelt haar een ruimte ter beschikking en zorgt voor kennis en een veilige omgeving.

ROZE KWAKOE

In 2009 heeft COC Nederland, samen met onder andere COC Amsterdam, Stichting Alma, FNV Roze en Suri Positivo's, voor de tweede keer een Roze Zondag georganiseerd op het multiculturele Kwakoe Festival in Amsterdam Zuid-Oost. Tijdens een Meet & Greet Event waren onder andere rappers en dj's te beluisteren en lieten Antilliaanse en Surinaamse lesbo's en transgenders een krachtig geluid horen over hoe zij hun leven vormgeven. Roze Kwakoe geldt als het startschot voor de Pride die de week erna in Amsterdam begint.

LCC

Het LCC is het samenwerkingsverband van drie levensbeschouwelijke organisaties: het Landelijk KoördinatiePunt groepen kerk en homoseksualiteit (LKP), het Christelijk HomoJongeren Contact (CHJC) en de gereformeerde vereniging voor homoseksuelen, lesbiennes en biseksuelen Contrario. Zij werken samen aan het bevorderen van de sociale acceptatie van seksuele diversiteit in eigen, christelijke kring. LCC werkt regelmatig samen met het COC; de organisaties zijn gevestigd in hetzelfde pand. Het LCC is onder andere verantwoordelijk voor het project *Homo in de Klas*, een voorlichtingspakket speciaal voor orthodox-christelijke middelbare scholen. Daarnaast werkt het aan weerbaarheid en deskundigheidsbevordering van LHBT's binnen de eigen groep en het vergroten van de zichtbaarheid, zowel in de christelijke omgeving als breder in de samenleving. In 2009 voer bijvoorbeeld het 'Heilig Bootje' mee in de Gaypride, met daarop een Kamerlid van het CDA, waarmee het LCC wil laten zien dat seksuele diversiteit en geloof goed samen gaan.

HET HEILIG BOOTJE TIJDENS DE GAY PRIDE.

FOTO: MAARTEN BOERSEMA

ROZE ZONDAG OP HET KWAKOE FESTIVAL.

FOTO: COC NEDERLAND

DE DIALOOG

Samen met het Humanistisch Verbond werkt het COC in De Dialoog aan het bespreekbaar maken van seksuele diversiteit in religieuze, levensbeschouwelijke en cultureel diverse kring. De derde partner in De Dialoog, stichting Yousuf, maakte in 2009 een doorstart en gaat versterkt verder onder de naam Malaica, wat zowel in het Arabisch als in het Swahili 'engel' betekent. Gezamenlijk hebben de Dialoogpartners in 2009 vijftientig bijeenkomsten georganiseerd; gemiddeld vond in Nederland dus elke twee weken een Dialoog plaats. De bijeenkomsten lopen uiteen van kleinschalige gesprekken in buurtcentra met Turkse of Marokkaanse Nederlanders, tot grootschalige symposia waar organisaties in staat worden gesteld om zelf Dialoogbijeenkomsten te starten.

DOELEN RELIGIE, LEVENSBESCHOUWING EN CULTUUR VOOR 2010:

- Starten van Respect2Love Streetteams van homojongeren die op cultureel diverse festivals het gesprek over seksuele diversiteit aangaan.
- Met christelijke kerkgenootschappen in Nederland een verklaring ontwikkelen waarin geweld tegen en sociale uitsluiting van homoseksuelen wordt afgewezen.
- Structurele samenwerkingsverbanden aangaan met christelijke, islamitische, joodse, humanistische en hindoeïstische organisaties die homoseksualiteit in eigen kring bespreekbaar gaan maken.
- Samenwerking met migrantenorganisaties verder intensiveren.

JAARREKENING 2009

BALANS PER 31 DECEMBER	2009	2008
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa	26.249	25.285
Financiële vaste activa	10.833	43.523
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen en overlopende activa	372.498	625.363
Liquide middelen	1.271.893	719.769
TOTAAL ACTIVA	1.681.473	1.413.940
RESERVES EN FONDSSEN		
Continuïteitsreserve	-1.106.155	-1.125.388
Bestemmingsreserves	85.087	46.949
Fondsen	24.124	17.716
Subtotaal (a)	-996.944	-1.060.723
LANGLOPENDE SCHULDEN		
Achtergestelde leningen (b)	794.999	846.666
Garantievermogen (a+b)	-201.945	-214.057
KORTLOPENDE SCHULDEN		
Kortlopende schulden en overlopende passiva	1.883.418	1.627.997
TOTAAL PASSIVA	1.681.473	1.413.940

Naar het oordeel van de accountant geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van de Federatie van Nederlandse Verenigingen tot Integratie van Homosexualiteit COC Nederland per 31 december 2009 en van het resultaat over 2009. Beide zijn in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, in het bijzonder de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 "Fondsenwervende Instellingen". De volledige jaarrekening van COC Nederland is te downloaden op www.coc.nl/publicaties/jaarverslag 2009.

JAARREKENING

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	REALISATIE 2009	BEGROTING 2009	REALISATIE 2008
BATEN			
Baten eigen fondsenwerving	259.156	390.873	361.711
Subsidies van overheden	2.907.129	3.355.030	2.868.044
Overige Baten	25.917	30.000	44.361
TOTAAL BATEN	3.192.202	3.775.903	3.274.116
LASTEN			
Besteed aan doelstellingen (a)			
Doelstelling projecten internationaal	1.622.062	2.090.257	1.603.646
Doelstelling projecten nationaal	604.780	813.245	753.919
Doelstelling communicatie & advocacy	224.391	221.965	232.826
Doelstelling federatieactiviteiten	266.440	257.324	218.620
Werving baten (b)			
Kosten eigen fondsenwerving	4.991	4.313	2.469
Kosten verkrijging subsidies overheden	55.982	37.018	19.570
Beheer en administratie (c)			
Kosten beheer en administratie	349.777	302.007	428.903
TOTAAL LASTEN (A+B+C)	3.128.423	3.726.129	3.259.953
RESULTAAT	63.779	49.774	14.163
RESULTAATBESTEMMING			
Legaten en Schenkingen	-1.592	0	-9.298
Bestemmingsreserve			
HIV/Aids preventie	39.730	0	0
Solidariteitsfonds	6.408	0	6.751
Continuïteitsreserve	19.233	49.774	16.710
TOTAAL	63.779	49.774	14.163

De activiteiten van COC Nederland worden mede mogelijk gemaakt door financiële bijdragen van:

Leden en donateurs van het COC

Ministerie van OC&W
Ministerie van Buitenlandse Zaken
Ministerie van VROM
Ministerie van Justitie
Ministerie van VWS
Agentschap Sociale Zaken
VSB Fonds
Oranje Fonds
Blauw Fonds
Stichting Dijkverzwaren
Ouderenfonds
Gemeente Amsterdam
Smashing Pink
Amnesty International
Stichting Safe Service
Hivos
Permanente Vertegenwoordiging OVSE
Algemene Onderwijsbond
Vereniging Nationale Jeugdraad
Stichting Homosport Nederland

COLOFON

Redactie: Linda Huijsmans, Philip Tijsma.

Vormgeving: anoukjohanson.nl

Druk: Printeface

Postbus 3836 | 1001 AP AMSTERDAM
Tel (020) 623 45 96 | Fax (020) 626 77 95
info@coc.nl | www.coc.nl

Volg COC Nederland op Twitter of Facebook
of neem een abonnement op onze digitale nieuwsbrief op coc.nl/nieuwsbrief.

Het COC werkt aan de sociale acceptatie van lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen en transgenders.
We hebben jouw steun daarbij hard nodig. Sluit je aan op www.coc.nl/lid.

Bij COC Nederland werkten in 2009: Jochem Beunderman, Yuri de Boer, Pieter Boone, Susanne te Braak, Jan-Willem de Bruin, Wouter Christiaens, Frank Craanen, Zohra Dadi-Maipauw, Joost van Dantzig, Koen van Dijk, Geert-Jan Edelenbosch, Renate Hartman, Manon Linschoten, Pascal van der Maas, Sergei Malkin, Aranka Rinkema, Björn van Roozendaal, René van Soeren, Zorka Subotic, Omar Sulaiman en Philip Tijsma.